

Bogusław Kochaniewicz

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań | Wydział Teologiczny
ORCID: 0000-0001-8812-5286, e-mail: kochaniewiczboguslaw@gmail.com

JEZUS CHRYSZTUS NAJWYŻSZY KAPŁAN W ŚWIETLE *LISTÓW DO KAPŁANÓW NA WIELKI CZWARTEK* JANA PAWŁA II

Streszczenie

W niniejszym artykule przedstawiono analizę *Listów do kapłanów na Wielki Czwartek* Jana Pawła II. Opublikowane na przestrzeni całego pontyfikatu pisma adresowane do społeczności kapłanów podejmują wiele tematów związanych z życiem kapłańskim. Ich cechą wspólną jest perspektywa antropologiczna. W analizowanych pismach Jan Paweł II dokonuje opisu kwestii związanych z kapłaństwem ministerialnym, m.in. roli kapłana w życiu wspólnoty Kościoła czy tożsamości i duchowości kapłańskiej z akcentem położonym na Chrystusa. Autor przeprowadził badania i wyróżnił charakterystyczne cechy, które pojawiają się w dyskursie dotyczącym kapłaństwa Jezusa Chrystusa.

Słowa kluczowe: Jezus Chrystus, kapłaństwo, Eucharystia, Jan Paweł II, listy

Abstract

JESUS CHRIST THE HIGH PRIEST IN THE LIGHT OF JOHN PAUL II'S *LETTERS TO PRIESTS FOR MAUNDY THURSDAY*

This article presents an analysis of John Paul II's *Letters to Priests for Maundy Thursday*. Published throughout his pontificate, the letters, addressed to the community of priests, deal with many topics related to priestly life. Their common feature is an anthropological perspective. In the analyzed writings, Pope John Paul II describes issues related to the ministerial priesthood, such as the role of the priest in the life of the Church community, or priestly identity and spirituality with an emphasis on Christ. The author has conducted research and articulated the characteristic features that emerge during the discourse on the priesthood of Jesus Christ.

Keywords: Jesus Christ, priesthood, Eucharist, John Paul II, letters

Wstęp

Posynodalna adhortacja apostolska Jana Pawła II „Pastores dabo vobis” została poświęcona kapłaństwu służebnemu, ukazując je w perspektywie eklezjologii komunii, która stała się fundamentalnym kryterium, zasadą, principium w określeniu tożsamości kapłana¹. Źródłem tego kapłaństwa jest Trójca Święta, która objawiając się w tajemnicy Kościoła, objawia także tożsamość kapłańską². „Prezbiter, na mocy konsekracji otrzymanej w sakramencie święceń, zostaje posłany przez Ojca za pośrednictwem Jezusa Chrystusa, Głowy i Pasterza Ludu Bożego, do którego upodabnia się w sposób szczególny, aby żyć i działać w mocy Ducha Świętego w służbie Kościoła i zbawienia świata”³. Dzięki otrzymanemu kapłaństwu, które wypływa z głębi niepojętej tajemnicy Boga, czyli z miłości Ojca, łaski Jezusa Chrystusa i daru jedności Ducha Świętego, kapłan zostaje sakramentalnie włączony we wspólnotę z biskupem i z innymi prezbiterami, by służyć Ludowi Bożemu, którym jest Kościół, i pociągać wszystkich do Chrystusa⁴. Wspomniany dokument, opierając się na eklezjologii komunii, oprócz kapłaństwa hierarchicznego zwraca również uwagę na kapłaństwo służebne wiernych.

---

1 Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja apostolska „Pastores dabo vobis”*, nr 12 (Wrocław: Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, 1992), 31.

2 Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja apostolska „Pastores dabo vobis”*, nr 12, 31.

3 Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja apostolska „Pastores dabo vobis”*, nr 31.

4 Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja apostolska „Pastores dabo vobis”*, nr 12, 31–32. Na temat kapłaństwa w ujęciu Jana Pawła II powstała znaczna liczba opracowań, które obejmują zagadnienie kapłaństwa służebnego, działającego *in persona Christi*. Nikt jednak do tej pory nie poddał analizie kwestii kapłaństwa Chrystusa w ujęciu Jana Pawła II. Zobacz: Jacek Bramorski, „Kapłaństwo jako dar z siebie w życiu i myśli Jana Pawła II”, *Studia Gdańskie* 26 (2010): 43–66; Krystyna Czuba, „Tożsamość kapłańska – *sacerdos alter Christus* – w nauczaniu Jana Pawła II”, *Collectanea Theologica* 80, 1 (2010): 81–97; Waldemar M. Fac, „Chrystologia kapłaństwa”, *Roczniki Teologii Dogmatycznej* 57, 2 (2010): 31–38; Dariusz Guziak, *Wież miłości kapłana z Chrystusem jako istotny element duchowości kapłańskiej w świetle nauczania Jana Pawła II* (Kraków: Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie. Wydział Teologiczny, 2005); Dariusz Kuliński, „Chrystologia kapłaństwa służebnego w ujęciu Jana Pawła II”, w: *Chrystologiczna perspektywa św. Jana Pawła II*, red. Bogusław Kochaniewicz, Maciej Witała (Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. Wydział Teologiczny, 2021), 37–54; Jan D. Szczurek, „Kapłaństwo Jana Pawła II zakorzenione w nauczaniu «Vaticanum II»”, w: *Kapłaństwo w życiu i nauczaniu Jana Pawła II*, red. Jan Machniak (Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II, 2010), 13–27; Michał Łukoszek, „Działanie «in persona Christi» jako udział w kapłaństwie Chrystusa w nauczaniu Jana Pawła II”, *Polonia Sacra* 13 (2009): 39–50; Wojciech Zyzak, „Zjednoczenie kapłana z Chrystusem i działanie «in persona Christi» w nauczaniu Sługi Bożego Jana Pawła II”, w: *Kapłaństwo w życiu i nauczaniu Jana Pawła II*, red. Jan Machniak (Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II, 2010), 29–47; Jerzy Swędrowski, „Tożsamość kapłańska według Jana Pawła II”, *Polonia Sacra* 24, 2 (2020): 83–97; Mauro Piacenza, *Chrystus tożsamością kapłana* (Kraków: Wydawnictwo św. Stanisława BM, 2011); Stefan Schudy, „Kapłaństwo Jezusa Chrystusa w nauce Vaticanum II”, *Collectanea Theologica* 39, 4 (1969): 15–32; *Od Melchizedeka do Jezusa – Arcykapłana. Biblia o kapłaństwie*, red. Dariusz Dziadosz, *Analecta Biblica Lublinensia* 5 (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2010); Tomasz Nawracała, „Wieczne kapłaństwo Chrystusa”, w: *Iustitiam in caritate: opuscula Georgio Troska septuagenario dedicata*, red. Damian Bryl, Feliks Lenort, *Opuscula Dedicata* 7 (Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. Wydział Teologiczny. Redakcja Wydawnictwa, 2012), 65–77.

Odmiennej natomiast perspektywę ujawniają *Listy do kapłanów na Wielki Czwartek* publikowane w latach 1979–2005 pontyfikatu Jana Pawła II. Ich bogata zawartość doczekała się dotąd częściowego opracowania. Dokonane analizy odnosiły się do kwestii związanych z duchowością kapłańską, z sakramentem kapłaństwa ministerialnego czy z wybranymi aspektami natury pastoralnej. Temat Jezusa Chrystusa jako Najwyższego Kapłana nie doczekał się dotąd opracowania, stąd pomysł przedstawienia kapłaństwa Jezusa Chrystusa, które jest fundamentem dla kapłaństwa hierarchicznego, jak i powszechnego⁵. Wydaje się, że owoce przeprowadzonych badań uzupełnią stan dotychczasowej wiedzy dotyczącej chrystologii Jana Pawła II.

1. Kapłaństwo Chrystusa w relacji do Ojca

Jednym z charakterystycznych znamion papieskiej myśli na temat kapłaństwa Jezusa Chrystusa jest wymiar trynitarny⁶. Jan Paweł II, akcentując zjednoczenie natury boskiej i ludzkiej w Osobie Syna Przedwiecznego, zwrócił uwagę na Jego współistotność z Ojcem, co w konsekwencji doprowadziło do zwrócenia uwagi na wyjątkowy i niepowtarzalny charakter Jego kapłaństwa⁷. Jednocześnie odwieczne rodzenie Syna przez Ojca zostało ukazane w łączności z odwiecznym planem zbawienia. Wolą Bożą było wieczne, nieprzemijające kapłaństwo odnoszące się do Nowego i wiecznego Przymierza. Innymi słowy, wolą Ojca było, aby przez wcielenie Jednorodzony Syn stał się kapłanem wiecznego Przymierza⁸.

Kapłaństwo Chrystusa w odwiecznym zamysle Boga było zdeterminowane wydarzeniem wcielenia, które ukazało się jako kenoza – uniżenie się Boga, osiągając swój szczyt na Kalwarii⁹. Modlitwa arcykapłańska Jezusa, poprzedzająca Jego mękę, objawiła Go zjednoczonego z Ojcem, gotowego powrócić do Niego poprzez ofiarę z samego siebie, pragnącego ofiarować człowiekowi uczestnictwo w swojej jedności z Ojcem¹⁰. „Jedynie Syn, Słowo Ojca, który i przez którego wszystko zostało stworzone, może ofiarować nieustannie w ofierze Ojcu stworzenie, potwierdzając, że o ile pochodzi od Boga Ojca,

5 Jan Paweł II, *Dar i tajemnica* (Kraków: Wydawnictwo św. Stanisława BM, 1996), 7; Jan Paweł II, *Wstanie, chodźmy!* (Kraków: Wydawnictwo św. Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej, 2004), 10–12; Fac, „Chrystologia kapłaństwa”, 31–38.

6 Łukoszek, „Działanie «in persona Christi» jako udział w kapłaństwie Chrystusa w nauczaniu Jana Pawła II”, 44.

7 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (12.03.1989)”, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, vol. XII/1 (1989) (Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1991), 543; Fac, „Chrystologia kapłaństwa”, 34.

8 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (17.03.1996)”, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, vol. XIX/1 (1996) (Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1998), 554.

9 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (23.03.2000)”, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, vol. XXIII/1 (2000) (Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2002), 424.

10 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (23.03.2000)”, 424.

może stać się ofiarą chwały dla Stworzyciela”¹¹. Jednorodzony Syn Ojca, stając się człowiekiem, wszedł w porządek stworzenia jako jedyny i odwieczny Kapłan¹².

2. Kapłaństwo Chrystusa w tajemnicy wcielenia

Drugim wymiarem refleksji papieża Jana Pawła II nad kapłaństwem Chrystusa była Jego ścisła więź z tajemnicą wcielenia¹³. Nie dziwi zatem, że ustanowienie Eucharystii zostało odczytane w takim właśnie świetle. Słowa wypowiedziane przez Chrystusa podczas Ostatniej Wieczerzy: „Bierzcie i jedzcie, to jest Ciało moje” ustanowiły sakrament Ciała i Krwi Chrystusa, które, jako Syn Boży, przyjął z Dziewicy Maryi¹⁴. Zatem, ciało i krew przyjęte od Matki stały się dla nas sakramentem życia wiecznego.

Kapłaństwo Chrystusa nie jest przypadkowe: „nie jest zadaniem, którego mógłby się On nie podjąć, ale jest wpisane w Jego tożsamość Wcielonego Syna”¹⁵. Dzięki wcieleniu Syn Boży stał się bowiem jedynym Pośrednikiem między Bogiem a ludźmi¹⁶, dlatego też Jego kapłaństwo ma charakter niezmienny, wieczny, trwały i powszechny¹⁷. Jest spełnieniem starotestamentalnych zapowiedzi; wypełnieniem kapłaństwa Starego Przymierza¹⁸.

3. Kapłaństwo Chrystusa w tajemnicy odkupienia

Analiza *Listów do kapłanów na Wielki Czwartek* pozwala stwierdzić, że papieska refleksja na temat kapłaństwa Chrystusa została skoncentrowana na tajemnicy odkupienia. W tej perspektywie Ostatnia Wieczerza jest początkiem „godziny” Chrystusa¹⁹. „Godzina” ta otwiera czas, który inicjuje przemienienie kapłaństwa. Zostaje ono wypełnione nową treścią; jest pojmowane jako powołanie i posługa²⁰.

Podczas Ostatniej Wieczerzy kapłaństwo Chrystusa stało się sakramentem Kościoła. Oznacza to, że poprzez sakrament chrztu świętego wierni są konsekrowani, aby składać

---

11 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (17.03.1996)”, 555.

12 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (17.03.1996)”, 554.

13 Łukoszek, „Działanie «in persona Christi» jako udział w kapłaństwie Chrystusa w nauczaniu Jana Pawła II”, 44.

14 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (25.03.1995)”, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, vol. XVIII/1 (1995) (Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1997), 588.

15 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (23.03.2000)”, 426.

16 Fac, „Chrystologia kapłaństwa”, 34.

17 Waldemar Fac zauważa, że „Jezus Chrystus jest kapłanem w sensie ontologicznym, bo jest bytem kapłańskim, a mianowicie kimś, kto jest ontycznie Bogiem i jednocześnie człowiekiem, Jezusem z Nazaretu. Jest Stwórcą i w swym człowieczeństwie stworzeniem. Podstawą zatem takiego kapłaństwa jest wcielenie, w którym pojednanie człowieka z Bogiem jest absolutnie najdoskonalsze”. Fac, „Chrystologia kapłaństwa”, 34.

18 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (23.03.2000)”, 424.

19 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (13.04.1987)”, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, vol. X/1 (1987) (Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1988), 1318.

20 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (13.04.1987)”, 1318.

ofiary duchowe w zjednoczeniu z jedyną Ofiarą Odkupiciela. Wszyscy ochrzczeni, będąc ludem Nowego Przymierza, stają się w Chrystusie kapłaństwem królewskim (1 P 2,9)²¹.

Gest obmycia stóp apostołom, dokonany przez Chrystusa, ujawnił, że Jego ziemską misja była powiązana z posługiwaniem. Wszystko, co czynił i nauczał, miało nadrzędny cel, służyło odkupieniu człowieka. Ta zbawcza posługa została wpisana w kapłaństwo Chrystusa. Potwierdza to Eucharystia, która jest sakramentem ofiary zbawczej Chrystusa. Chrystus przyszedł, aby służyć, jest obecny sakramentalnie w Eucharystii, by nadal służyć²². Ta posługa jawi się jako pełnia zbawczego pośrednictwa: Chrystus wszedł do wiecznej świątyni, aby „teraz wstawiać się za nami przed obliczem Boga” (Hbr 9,24).

Modlitwa Chrystusa w Getsemani objawiła natomiast, że celem nadrzędnym Jego misji było wypełnienie odwiecznej woli Ojca²³. Prosząc, aby Ojciec odjął kielich, który miał wypić, wskazał na odwieczny plan, który miał zostać urzeczywistniony²⁴. W słowach: „Nie moja, lecz Twoja wola niech się stanie” (Łk 22,42), podkreślił natomiast swoją zbawczą miłość do człowieka oraz pełne zjednoczenie z wolą Ojca²⁵.

Jan Paweł II, medytując nad kapłaństwem Chrystusa, podkreślił, że jest ono wieczne i definitywne, podobnie jak wieczna i definitywna była złożona przez Niego ofiara²⁶. Zwrócił uwagę, że jest ono w nierozzerwalny sposób połączone z Jego ofiarą na Krzyżu, a co za tym idzie, jest zakorzenione w dziele odkupienia.

O wyjątkowym charakterze tego kapłaństwa świadczy to, że był On kapłanem własnej ofiary, to znaczy, był jednocześnie Kapłanem i Ofiarą²⁷ – *Sacerdos et Hostia*²⁸. Dokonana raz jeden i na zawsze Ofiara Jego Ciała i Krwi została połączona z ustanowioną bezkrwawą „pamiętką” tejże Ofiary, powierzona Kościołowi²⁹. Chrystus, przekazując apostołom i ich następcom gest przemiany chleba w Jego Ciało i wina w Jego Krew, pragnął, aby od tej chwili stawał się On w sposób sakramentalny poprzez ręce kapłanów³⁰.

4. Kapłaństwo Chrystusa a Eucharystia

Jan Paweł II zwrócił również uwagę na ścisłą więź zachodzącą między kapłaństwem Chrystusa a Eucharystią. Przypomniął, że Wielki Czwartek nie był jedynie dniem ustano-

21 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (12.03.1989)”, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, vol. XII/1 (1989) (Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1991), 542.

22 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (12.03.1989)”, 545.

23 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (13.04.1987)”, 1319.

24 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (13.04.1987)”, 1320.

25 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (13.04.1987)”, 1321.

26 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (12.03.1989)”, 541.

27 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (17.03.1996)”, 559.

28 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (23.03.2000)”, 427; Fac, „Chrystologia kapłaństwa”, 34; Łukoszek, „Działanie «in persona Christi» jako udział w kapłaństwie Chrystusa w nauczaniu Jana Pawła II”, 41.

29 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo 1997”, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, vol. XX/1 (1997) (Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2000), 466.

30 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (23.03.2000)”, 428–429.

wienia Eucharystii, ale także sakramentu kapłaństwa³¹. Słowa: „To jest moje ciało, które za was będzie wydane” pozostają w ścisłym związku z kapłaństwem, o czym świadczą słowa powierzone apostołom: „To czyńcie na moją pamiątkę”³². Słowa ustanawiające Eucharystię nie tylko antycypują to, co zostanie zrealizowane w dniu następnym³³. Czyn spełniany «na Jego pamiątkę» przez kapłanów będzie uobecniał w każdym pokoleniu chrześcijan dzieło dokonane przez Chrystusa. Gdziekolwiek będzie celebrowana Eucharystia, tam w sposób bezkrwawy uobecni się krwawa ofiara Kalwarii³⁴.

Chrystus, ustanawiając podczas Ostatniej Wieczerzy sakramenty Eucharystii oraz kapłaństwa, zainicjował Triduum Paschalne. W jego centrum znalazło się Ciało Chrystusa, które, zanim zostało poddane męce i śmierci, zostało ofiarowane jako pokarm³⁵. Wypowiadając słowa: „To czyńcie na moją pamiątkę”, Zbawiciel położył eucharystyczną pieczęć na misji apostołów, a jednocząc ich ze sobą w sakramentalnej Komunii, polecił im uwiecznić ten święty gest³⁶. Wypowiadając znamienne słowa, objął swoją myśl także następców apostołów, którzy, rozdzielając Pokarm życia po wszystkie krańce ziemi, będą przedłużać ich misję³⁷.

Kapłaństwo Chrystusa, dzięki ścisłej więzi z Eucharystią, jest wezwaniem do uczestnictwa w rzeczywistości bosko-ludzkiej, zbawczej i odkupieńczej³⁸. Jego źródłem jest Eucharystia³⁹. Jak zauważył papież: „Nie ma (...) Eucharystii bez kapłaństwa, tak jak nie istnieje kapłaństwo bez Eucharystii”⁴⁰. W *Liście do kapłanów na Wielki Czwartek 2004 r.* papież stwierdził między innymi: „Ta sama tajemnica uświęcenia i miłości, dzieło Ducha Świętego, przez które chleb i wino stają się Ciałem i Krwią Chrystusa, działa w osobie kapłana w momencie święceń kapłańskich. Istnieje zatem specyficzna wzajemność pomiędzy Eucharystią a Kapłaństwem, wzajemność, która sięga z powrotem do Wieczernika: chodzi o dwa sakramenty ustanowione równocześnie, związane ze sobą nierozzerwalnie aż do końca świata”⁴¹.

31 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (16.03.1986)”, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, vol. IX/1 (1986) (Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1987), 743.

32 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (13.04.1987)”, 1318.

33 Tamże; Łukoszek, „Działanie «in persona Christi» jako udział w kapłaństwie Chrystusa w nauczaniu Jana Pawła II”, 40.

34 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (13.04.1987)”, 1318.

35 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (25.03.1995)”, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, vol. XVIII/1 (1995) (Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1997), 588.

36 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (28.03.2004)”, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, vol. XXVII/1 (2004) (Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2006), 391. Zagadnienie zjednoczenia kapłana z Chrystusem, wyrażone w formule „in persona Christi” było przedmiotem badań Wojciecha Zyzaka. Zyzak, „Zjednoczenie kapłana z Chrystusem i działanie «in persona Christi» w nauczaniu Sługi Bożego Jana Pawła II”, 29–48.

37 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (28.03.2004)”, 391.

38 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (13.04.1987)”, 1319.

39 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (28.03.2004)”, 390.

40 Jan Paweł II, *Dar i tajemnica*, 75.

41 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (28.03.2004)”, 390.

Związek pomiędzy sakramentami ustanowionymi przez Chrystusa podczas Ostatniej Wieczerzy ujawnia się w kapłaństwie służebnym. Kapłaństwo to czyni kapłana zdolnym do działania *in persona Christi*⁴². Znajduje ono swój punkt kulminacyjny w momencie konsekracji chleba i wina, powtarzając gesty i słowa Jezusa z Ostatniej Wieczerzy⁴³. Kapłan wypowiada słowa ustanowienia Eucharystii *in persona Christi*, aby uobecnić na ołtarzach ofiarę, która raz na zawsze dokonała się na Kalwarii. Słowa te zawierają jasne wskazania dla duchowości kapłańskiej – jeśli cały Kościół żyje dzięki Eucharystii, życie kapłańskie winno mieć ze szczególnego tytułu „kształt eucharystyczny”. Słowa ustanowienia powinny zatem być dla nas nie tylko formułą konsekracyjną, ale „formułą życia”⁴⁴. Działanie *in persona Christi* wskazuje także na sakramentalne utożsamienie się z Prawdziwym i Wiecznym Kapłanem. W liście „O kulcie Eucharystii” padają znamienne słowa: „Kapłan sprawuje Najświętszą Ofiarę «in persona Christi» – to znaczy więcej niż «w imieniu» czy «w zastępstwie» Chrystusa. «In persona» to znaczy: w swoistym sakramentalnym utożsamieniu się z Prawdziwym i Wiecznym Kapłanem, który Sam tylko Jeden jest prawdziwym i prawowitym Podmiotem i Sprawcą tej swojej Ofiary”⁴⁵.

Słowa konsekracji, wypowiedziane przez Chrystusa podczas Ostatniej Wieczerzy, zostały przez papieża połączone ze zobowiązaniem dla kapłanów. *Accipite et manducate... Accipite et bibite* – „Całkowite darowanie się Chrystusa, które ma swoje źródło w trynitarnym życiu Boga-Miłości, osiąga swój najwyższy wyraz w ofierze na Krzyżu, której sakramentalną antycypacją jest Ostatnia Wieczerza. Nie można powtarzać słów konsekracji bez poczucia, że jesteśmy włączeni w ten duchowy nurt. W pewnym sensie kapłan powinien uczyć się wypowiadać je również w odniesieniu do siebie, w prawdzie i z wielkodusznością: «bierzcie i jedzcie». Jego życie bowiem ma sens, jeśli potrafi on uczynić z siebie dar, oddając się do dyspozycji wspólnoty, służąc każdemu, kto jest w potrzebie”⁴⁶.

Słowa *Hoc est enim corpus meum quod pro vobis tradetur*, zauważa Jan Paweł II, zostały wypowiedziane dla zbawienia wszystkich ludzi. Jest to zatem zbawienie całkowite i powszechne. Nie ma człowieka, który by nie podlegał zbawczej mocy Krwi Chrystusa⁴⁷.

Wypowiedziane przez Chrystusa słowa: „To czyńcie na moją pamiątkę” oznaczają natomiast, że Eucharystia nie jest jedynie wspomnieniem wydarzenia. Eucharystia nie tylko wspomina, ale uobecnia sakramentalnie śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa⁴⁸.

42 Łukoszek, „Działanie «in persona Christi» jako udział w kapłaństwie Chrystusa w nauczaniu Jana Pawła II”, 40.

43 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (28.03.2004)”, 390.

44 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (13.03.2005)”, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, vol. XXVIII (2005) (Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2007), 219.

45 Jan Paweł II, *List „O kulcie Eucharystii”*, nr 8 (Wrocław: Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, 1999), 23; Łukoszek, „Działanie «in persona Christi» jako udział w kapłaństwie Chrystusa w nauczaniu Jana Pawła II”, 43.

46 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (13.03.2005)”, 219.

47 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (13.03.2005)”, 220.

48 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (13.03.2005)”, 220–221.

5. Kapłaństwo Chrystusa a kapłaństwo hierarchiczne

Kapłaństwo Chrystusa jest pierwszym źródłem i wyrazem nieustannej troski o zbawienie człowieka, które pozwala spojrzeć na Niego jako na Dobrego Pasterza. Słowa: „Dobry Pasterz oddaje swoje życie za swoje owce” (J 10,11) odnoszą się do ofiary krzyża, do definitywnego aktu kapłaństwa Chrystusa. Wskazują, że Chrystus za pośrednictwem sakramentu święceń uczynił wybranych uczestnikami swojego kapłaństwa⁴⁹, stąd też jest ono uczestnictwem w jedynym kapłaństwie Chrystusa Pośrednika⁵⁰. Kapłaństwo sakramentalne i służebne nie istnieje bez Chrystusowego kapłaństwa⁵¹. W jednej ze swych homilii, wygłoszonych do osób konsekrowanych w kościele pw. św. Antoniego w Maputo, Jan Paweł II nazwał kapłana *alter Christus*, zastrzegając, że nie jest to jedynie metafora, ale rzeczywistość, gdyż przez otrzymane znamię może działać *in persona Christi*⁵². Kapłaństwo jest najwyższym darem, wezwaniem do uczestnictwa w tajemnicy Chrystusa, które umożliwia działanie w Jego imieniu. Kiedy kapłan w momencie konsekracji wypowiada słowa: „To jest Ciało moje, za was wydane” – działa *in persona Christi*⁵³.

Jan Paweł II, charakteryzując więź łączącą kapłana z Chrystusem, zwrócił uwagę na sakramentalne znamię oraz na dar Ducha Świętego otrzymanego podczas święceń kapłańskich. „To znamię udzielone wraz z sakramentalnym namaszczeniem Ducha Świętego jest w nich znakiem bardziej specjalnej konsekracji w stosunku do chrztu i bierzmowania, głębszego upodobnienia do Chrystusa Kapłana, który ich czyni swymi aktywnymi szafarzami, w oficjalnym kulcie Boga i w uświęcaniu braci oraz władzy służebnej spełnianej w imię Chrystusa Głowy i Pasterza Kościoła. Jan Paweł II nazwał to sakramentalną konfiguracją w Chrystusa, dotyczącą każdego sektora życia prezbiterów”⁵⁴. Więź łącząca kapłana z Chrystusem ma charakter ontologiczny⁵⁵.

49 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (8.04.1979)”, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, vol. II (1979) (Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1979), 869.

50 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (16.03.1986)”, 743.

51 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (13.04.1987)”, 1322.

52 Giovanni Paolo II, „Discorso pronunciato durante incontro con i laici e i consacrati nella Chiesa di Sant’Antonio a Maputo (Mozambico) (18.09.1988)”, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, vol. XI/3 (1988), (Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1989), 886.

53 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (13.03.1994)”, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, vol. XVII/1 (1994) (Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1996), 687.

54 Giovanni Paolo II, „Omelia pronunciata durante la Santa Messa con Ordinazioni Sacerdotali a Taegu (5.05.1984)”, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, vol. VII/1 (1984) (Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1984), 1250.

55 Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja apostolska „Pastores dabo vobis”*, nr 11, 31.

6. Kapłaństwo Chrystusa a powszechne kapłaństwo wiernych

Namaszczenie Duchem Świętym sprawia, że ochrzczeni zostają konsekrowani, aby stworzyć świątynię duchową gotową do składania Bogu duchowych ofiar⁵⁶. Na mocy sakramentu chrztu świętego wierni uczestniczą w potrójnej misji Chrystusa: prorockiej, kapłańskiej i królewskiej. Te trzy funkcje są wzajemnie ze sobą powiązane, wyjaśniają się i oświecają. Z tej potrójnej jedności wypływa uczestnictwo wszystkich ochrzczonych w posłudze i misji Chrystusa⁵⁷.

Kapłaństwo powszechne wiernych, mimo że różni się istotowo od kapłaństwa ministerialnego, jest jemu podporządkowane. Z jednej strony kapłaństwo ministerialne, z mocą świętą, jaką jest obdarowane, kształtuje lud kapłański, sprawuje ofiarę eucharystyczną w osobie Chrystusa oraz ofiarowuje ją Bogu w imieniu całego Ludu Bożego. Z drugiej strony wierni, na mocy królewskiej ich kapłaństwa, uczestniczą w składaniu ofiary Eucharystii⁵⁸. Jednocześnie kapłaństwo ministerialne ujawnia swój wymiar służebny wobec kapłaństwa wspólnego wiernych. Kiedy bowiem kapłan celebrował Eucharystię i udziela sakramentów, przypomina wiernym o ich uczestnictwie w szczególnym kapłaństwie Chrystusa⁵⁹.

Zakończenie

Po analizie *Listów do kapłanów na Wielki Czwartek* Jana Pawła II sformułowano następujące wnioski. Opublikowane na przestrzeni całego pontyfikatu pisma adresowane do społeczności kapłanów podejmują wiele tematów związanych z życiem kapłańskim. Ich cechą wspólną jest perspektywa antropologiczna. W analizowanych pismach Jan Paweł II dokonuje fenomenologicznego opisu kwestii związanych z kapłaństwem ministerialnym (rola kapłana w życiu wspólnoty Kościoła, tożsamości i duchowości kapłańskiej z akcentem położonym na Chrystusa). Stąd też w badanych dokumentach temat kapłaństwa Jezusa Chrystusa nie jest dominujący, lecz pojawia się obok wielu innych. Pomimo to przeprowadzone badania pozwoliły na wyeksponowanie następujących cech charakterystycznych, które pojawiają się w dyskursie dotyczącego kapłaństwa Jezusa Chrystusa.

Po pierwsze, Jan Paweł II, prezentując kapłaństwo Chrystusa, ukazuje je w perspektywie trynitarnej. Przypominając, że wcielony Syn Boży jest współistotny Ojcu, zaakcentował wyjątkowość i jedyność Chrystusowego kapłaństwa. Zjednoczenie dwóch natur w osobie Słowa Wcielonego sprawia, że Jego kapłaństwo jest jedyne, wieczne i ma powszechny charakter. Wielość ofiar Starego Przymierza zostaje wypełniona przez jedną ofiarę złożoną z siebie na Kalwarii.

56 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (8.04.1979)”, 866.

57 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (8.04.1979)”, 866.

58 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (8.04.1979)”, 867–868.

59 Giovanni Paolo II, „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (17.03.1996)”, 556.

Drugą istotną cechą tego kapłaństwa jest to, że Chrystus jest jednocześnie Kapłanem i Ofiarą. W konsekwencji Jego kapłaństwo ściśle łączy się z Eucharystią. Nie ma kapłaństwa bez Eucharystii i nie ma Eucharystii bez kapłaństwa.

W końcu należy podkreślić, że kapłaństwo Chrystusa jest źródłem kapłaństwa dla wszystkich ochrzczonych. Dzięki sakramentowi chrztu świętego wszyscy partycypują w powszechnym kapłaństwie wiernych. Z drugiej, poprzez uczestnictwo w sakramencie święceń, niektórzy *in persona Christi* celebrują Eucharystię, składając Ją w ofierze na ołtarzach świata.

Należy zaznaczyć, że obraz Chrystusa Najwyższego Kapłana zawarty w *Listach do kapłanów na Wielki Czwartek* Jana Pawła II nie odznacza się szczególną oryginalnością i nowością. Nie było to intencją Ojca świętego, który kierując swoje słowa do kapłanów, pragnął im przypomnieć o istotnych sprawach związanych z posługą kapłańską, dziękując im jednocześnie za podjęty trud i poświęcenie w pasterskiej posłudze.

Bibliografia

- Bramorski, Jacek. „Kapłaństwo jako dar z siebie w życiu i myśli Jana Pawła II”. *Studia Gdańskie* 26 (2010): 43–66.
- Czuba, Krystyna. „Tożsamość kapłańska – *sacerdos alter Christus* – w nauczaniu Jana Pawła II”. *Collectanea Theologica* 80, 1 (2010): 81–97.
- Fac, Waldemar. „Chrystologia kapłaństwa”. *Roczniki Teologii Dogmatycznej* 57, 2 (2010): 31–38.
- Giovanni Paolo II. „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (8.04.1979)”. W: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*. Vol. II (1979), 863–880. Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1979.
- Giovanni Paolo II. „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (16.03.1986)”. W: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*. Vol. IX/1 (1986), 743–755. Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1987.
- Giovanni Paolo II. „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (13.04.1987)”. W: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*. Vol. X/1 (1987), 1317–1327. Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1988.
- Giovanni Paolo II. „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (12.03.1989)”. W: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*. Vol. XII/1 (1989), 541–550. Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1991.
- Giovanni Paolo II. „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (13.03.1994)”. W: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*. Vol. XVII/1 (1994), 686–694. Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1996.
- Giovanni Paolo II. „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (25.03.1995)”. W: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*. Vol. XVIII/1 (1995), 585–597. Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1997.

- Giovanni Paolo II. „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (17.03.1996)”. W: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*. Vol. XIX/1 (1996), 554–566. Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1998.
- Giovanni Paolo II. „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo 1997”. W: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*. Vol. XX/1 (1997), 464–470. Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2000.
- Giovanni Paolo II. „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (23.03.2000)”. W: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*. Vol. XXIII/1 (2000), 422–432. Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2002.
- Giovanni Paolo II. „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (28.03.2004)”. W: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*. Vol. XXVII/1 (2004), 389–394. Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2006.
- Giovanni Paolo II. „Lettera ai Sacerdoti in occasione del Giovedì Santo (13.03.2005)”. W: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*. Vol. XXVIII (2005), 218–223. Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2007.
- Giovanni Paolo II. „Omelia della Messa con ordinazioni sacerdotali a Taegu (5.05.1984)”. W: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*. Vol. VII/1 (1984), 1249–1253. Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1984.
- Giovanni Paolo II. „Discorso durante incontro con i laici e i consacrati nella Chiesa di Sant’Antonio a Maputo (Mozambico) (18.09.1988)”. W: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*. Vol. XI/3 (1988), 883–892. Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1991.
- Guziak, Dariusz. *Więź miłości kapłana z Chrystusem jako istotny element duchowości kapłańskiej w świetle nauczania Jana Pawła II*. Kraków: Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie. Wydział Teologiczny, 2005.
- Jan Paweł II. *Dar i tajemnica*. Kraków: Wydawnictwo św. Stanisława BM, 1996.
- Jan Paweł II. *List „O kulcie Eucharystii”*. Wrocław: Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, 1999.
- Jan Paweł II. *Posynodalna adhortacja apostolska „Pastores dabo vobis”*. Wrocław: Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, 1992.
- Jan Paweł II. *Wstańcie, chodźmy!* Kraków: Wydawnictwo św. Stanisława BM, 2004.
- Kuliński, Dariusz. „Chrystologia kapłaństwa służebnego w ujęciu Jana Pawła II”. W: *Chrystologiczna perspektywa św. Jana Pawła II*, red. Bogusław Kochaniewicz, Maciej Witała, 37–54. Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wydział Teologiczny, 2021.
- Łukoszek, Michał. „Działanie «in persona Christi» jako udział w kapłaństwie Chrystusa w nauczaniu Jana Pawła II”. *Polonia Sacra* 13 (2009): 39–50.
- Nawracała, Tomasz. „Wieczne kapłaństwo Chrystusa”. W: *Iustitiam in caritate: opuscula Georgio Troska septuagenario dedicata*, red. Damian Bryl, Feliks Lenort, Opuscula Dedicata 7, 65–77. Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. Wydział Teologiczny. Redakcja Wydawnictw, 2012.
- Od Melchizedeka do Jezusa – Arcykapłana. Biblia o kapłaństwie*, red. Dariusz Dziadosz. *Analecta Biblica Lublinensia* 5. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2010.

- Piacenza, Mauro. *Chrystus tożsamością kapłana*. Kraków: Wydawnictwo św. Stanisława BM, 2011.
- Schudy, Stefan. „Kapłaństwo Jezusa Chrystusa w nauce Vaticanum II”. *Collectanea Theologica* 39, 4 (1969): 15–32.
- Swędrowski, Jerzy. „Tożsamość kapłańska według Jana Pawła II”. *Polonia Sacra* 24, 2 (2020): 83–97.
- Szczurek, Jan D. „Kapłaństwo Jana Pawła II zakorzenione w nauczaniu «Vaticanum II»”. W: *Kapłaństwo w życiu i nauczaniu Jana Pawła II*, red. Jan Machniak, 13–27. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Papieskiego Uniwersytetu Jana Pawła II, 2010.
- Zyzak, Wojciech. „Zjednoczenie kapłana z Chrystusem i działanie «in persona Christi» w nauczaniu Sługi Bożego Jana Pawła II”. W: *Kapłaństwo w życiu i nauczaniu Jana Pawła II*, red. Jan Machniak, 29–47. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Papieskiego Uniwersytetu Jana Pawła II, 2010.

Cytowanie chicagowskie:

- Kochaniewicz, Janusz. „Jezus Chrystus Najwyższy Kapłan w świetle *Listów do kapłanów na Wielki Czwartek* Jana Pawła II”. *Studia Koszalińsko-Koło-brzeskie* 30 (2023): 69–80. DOI: 10.18276/SKK.2023.30-04.

Cytowanie oksfordzkie:

- Kochaniewicz J. *Jezus Chrystus Najwyższy Kapłan w świetle „Listów do kapłanów na Wielki Czwartek” Jana Pawła II*. „*Studia Koszalińsko-Koło-brzeskie*” 30 (2023), s. 69–80. DOI: 10.18276/SKK.2023.30-04.